

Záverečná karta projektu

Názov projektu

Evidenčné číslo projektu

APVV-17-0141

Analýza bariér prístupu k pracovným príležitostiam pre marginalizované skupiny obyvateľstva: Vybrané regióny Slovenska v sociálno-ekonomickej, geografickej a sociálno-antropologickej perspektíve.

Zodpovedný riešiteľ **Mgr. Ing. Daniel Škobla, PhD.**

Príjemca

Ústav etnológie a sociálnej antropológie Slovenskej akadémie vied, v. v. i.

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

Ústav etnológie a sociálnej antropológie Slovenskej akadémie vied, v. v. i.
Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, v. v. i.
Univerzita Komenského v Bratislave - Prírodovedecká fakulta
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre - Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

n-a

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

n-a

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

ŠKOBLA, Daniel - FILČÁK, Richard. Mundane Populism: Politics, Practices and Discourses of Roma Oppression in Rural Slovakia. In Sociologia ruralis, 2020, vol. 60, issue 4, p. 773-789. (2019: 2.540 - IF, Q1 - JCR, 1.458 - SJR, Q1 - SJR, karentované - CCC). (2020 - Current Contents). ISSN 0038-0199. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/soru.12286> Typ: ADCA

FILČÁK, Richard - ŠKOBLA, Daniel - DOKUPILOVÁ, Dušana. Ensuring Access to Sanitation Infrastructure : Roma settlements and structural inequalities in Slovakia. Bratislava : Centre of Social and Psychological Sciences, Slovak Academy of Sciences, 2020. 145 p. Bratislava : Centrum spoločenských a psychologických vied, Slovenská akadémia vied, 2020. ISBN 978-80-89524-46-4. ISBN 978-80-89524-45-7. Typ: AAB
HORŇÁK, MARCEL - HLUŠKO, Richard – ROCHOVSKÁ, Alena, LELKESOVÁ, Veronika (v tlači). Public transport accessibility and spatial exclusion in Roma settlements: case study of three regions of Eastern Slovakia. In Moravian Geographical Reports. Typ: ADCA
FILČÁK, Richard - ŠKOBLA, Daniel. No pollution and no Roma in my backyard: class and race in framing local activism in Laborov, eastern Slovakia. In Environmental justice, popular struggle and community development. - Bristol : Policy Press, 2019, p. 53-68. ISBN 978-1-4473-5083-5. Typ: ABC

ŠATARA, Erik – HAVÍROVÁ, Zuzana. The Decisions of Roma from Marginalised Localities about Travelling to Work in the Form Job Mobility or Commuting. In: Prognostické práce - FAR, 14, 2022, No 1. DOI: 10.31577/PPFAR.2022.14.004 https://www.prog.sav.sk/wp-content/uploads/Clanok-4_Satara_J-Havirova_THE-DECISIONS-OF-ROMA-FROM-MARGINALISED-LOCALITIES-ABOUT-TRAVELLING-TO-WORK-IN-THE-FORM-JOB-MOBILITY-OR-COMMUTING-1.pdf Typ: ADNB

FILČÁK, Richard - ROCHOVSKÁ, Alena - HORŇÁK, Marcel. Evaluation of Slovakia's R1 expressway enhancement impacts on local socio-economic development: expert panel approach. In Geografie : sborník České geografické společnosti, 2021, roč. 126, č. 1, s. 29-53. (2020: 0.744 - IF, Q4 - JCR, 0.238 - SJR, Q3 - SJR). ISSN 1212-0014. Dostupné na: <https://doi.org/10.37040/geografie2021126010029> Typ: ADMA

GABČOVÁ, Lýdia. Job Opportunities and Job Search Tools. What Have Roma Experienced in Slovakia. Prognostické práce - FAR, 14, 2022, No 1 DOI:10.31577/PPFAR.2022.14.003

ŠKOBLA, Daniel - FILČÁK, Richard. Requesting labour activation without addressing inequalities: a move towards racialised workfare in Slovakia. In Austerity Across Europe: Lived Experiences of Economic Crises. - Abingdon ; New York, N.Y. : Routledge, 2021, p. 154-166. ISBN 978-0-367-19251-8. Typ: ABC

FILČÁK, Richard - FICERL, Ondrej. Making the Ghetto at Luník IX in Slovakia: People, Landfill, and the Myth of the Urban Green Space. In Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 2021, roč. 57, č. 3, s. 293-313. (2020: 0.588 - IF, Q4 - JCR, 0.262 - SJR, Q3 - SJR, karentované - CCC). (2021 - Current Contents, SCOPUS, WOS). ISSN 0038-0288. Dostupné na: <https://doi.org/10.13060/csr.2021.020> Typ: ADCA

FICERL, Ondrej. Hospodárstvo a regulácia zamestnanosti v periférnych okresoch Slovenska v období štátneho socializmu. Recenzenti: Ľudovít Hallon, Lucia Segľová. 1. vyd. Bratislava: Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, v.v.i., 2022. 222 s. Dostupné na: <https://doi.org/10.31577/2022.9788089524716>. ISBN 978-80-89524-71-6 (APVV-17-0141 : Analýza bariér prístupu k pracovným príležitostiam pre marginalizované skupiny obyvateľstva: Vybrané regióny Slovenska v sociálno-ekonomickej, geografickej a sociálno-antropologickej perspektíve) Typ: AAB

ŠKOBLA, Daniel- FILČÁK, Richard (eds.). Odpad ako sociálny problém vo vylúčených rómskych osídleniach. recenzenti: James Grellier, Václav Walach. 1. vyd. Bratislava : Centrum spoločenských a psychologických vied SAV : Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV, 2022. 255 s. Forecasting Works: Research TO Practice/Výskum pre prax. Dostupné na: <https://doi.org/10.31577/2022.978-80-89524-68-6>. ISBN 978-80-89524-68-6 Typ: AAB

ZACHAR PODOLINSKÁ, Tatiana - HRUSTIČ, Tomáš. Religiosity and spirituality among the Gypsy/Roma in twenty-first-century Europe: Theoretical framing and ethnographic perspectives. In Romani Studies, 2021, vol. 31, iss. 2, p. 143-154. (2020: 0.529 - IF, Q3 - JCR, 0.123 - SJR, Q3 - SJR, karentované - CCC). (2021 - Current Contents). ISSN 1528-0748. Dostupné na: <https://doi.org/10.3828/rs.2021.8> Typ: ADCA

Uplatnenie výsledkov projektu

Výsledky projektu v kontexte vedeckého poznania spočívajú v uvedení inovatívneho teoretického rámca pre štúdium marginalizácie rómskej populácie. Uplatnenie výsledkov projektu spočíva aj v analýze získaných empirických dát v oblastiach, ktoré neboli doposiaľ dostatočne vedecky skúmané, napríklad: životné podmienky rómskych osád vo vzťahu k pracovným príležitostiam, dopravná dostupnosť rómskych osídlení, sociálne siete Rómov vo vzťahu k zamestnanosti a pracovnej migrácii a podobne. Výstupy projektu môžu byť uplatnené aj ako databázy a informácia pre ďalšie vedecké skúmanie. Výsledky projektu sú vnímané ako prínosné aj pre tvorcov verejných politík a pre organizácie štátnej správy a samosprávne regióny. Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (ÚSVRK) privítal faktografické údaje o infraštruktúre osád, vode, kanalizácii, odpade, pracovnej aktivite Rómov, pracovnej migrácii a doprave. Výsledky projektu, dáta a analýzy, budú pre ÚSVRK zdrojom informácií pri odpočte naplňovania Stratégie pre rovnosť, inklúziu a participáciu Rómov do roku 2030. Tento rámcový strategický dokument je záväzkom vlády Slovenskej republiky, ktorý na úrovni priorít definuje smerovanie verejných politík za účelom dosiahnutia viditeľnej zmeny v oblasti rovnosti a začleňovania Rómov. V kontexte vysokoškolského vzdelávania prínosným výsledkom bola aj participácia PhD študentov na výskumných úlohách. Ďalší mnohí bakalársky a magisterský študenti boli do projektu

zapojení v rámci výučby predmetov sociálna geografia, ekonomická geografia, geografia priemyslu a dopravy, kvantitatívne a kvalitatívne metódy výskumu.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

Témou interdisciplinárneho projektu bola analýza bariér v prístupe na trh práce pre marginalizované rómske skupiny obyvateľstva s prihliadnutím na vybrané regióny Slovenska. Jednou z kľúčových identifikovaných bariér boli zlé životné podmienky Rómov v tzv. rómskych osadách, na okrajoch miest a obcí, kde absentuje vodovod, kanalizácia a nie je zabezpečený zber komunálneho odpadu. Takéto prostredie nevytvára jednotlivcom, ktorí pracujú alebo chcú pracovať dostatočné zázemie zo zdravotného, sociálneho a psychologického hľadiska. Nesprávne riadené procesy manažmentu komunálneho odpadu zároveň viedli k situácii, keď sa zadlženosť za odvoz odpadu rómskych domácností, stala bežným javom. Zadlženosť domácností, ktorá prerastá v exekúcie, je tiež bariérou v zamestnávaní Rómov na oficiálnom trhu práce, pretože príjmy zadlženého pracovníka podliehajú exekúciám. Bariérou je aj historicky determinovaný typ pracovných príležitostí v skúmaných regiónoch. Práca v ťažobnom priemysle, ktorá bola udržiavaná aj za cenu stratovej výroby, vznikla v období socialistickej industrializácie a nevyžadovala potrebu zvyšovania kvalifikácie. Zároveň tieto typy robotníckych pozícií boli veľmi zraniteľné v kontexte post komunistickej ekonomickej reštrukturalizácie a preto zásadne prispeli k prepúšťaniu Rómov en bloc zo zamestnania a k rastu nezamestnanosti v rómskych komunitách. Potvrdilo sa, že sociálne siete rómskej populácie alebo ich absencia sú významným faktorom sociálnej mobility a uplatnenia sa na trhu práce pre Rómov v znevýhodnených regiónoch. Sociálne siete rómskej populácie sú založené na vzájomnej dôvere a reciprocite a tí, ktorí sú súčasťou komunity alebo siete s vysokou dôverou, profitujú z informácií, ktoré z nich plynú. Podľa výsledkov skúmania si Rómovia a Rómky najčastejšie hľadali prácu cez svojich najbližších príbuzných a známych. Výsledky výskumu potvrdili aj kľúčový význam dopravnej polohy a kvalitnej dopravnej infraštruktúry pre rozvoj regionálnej ekonomiky a pre rozmiestnenie dostupných pracovných príležitostí. Regióny s výraznejšou koncentráciou rómskych osídlení sa do značnej miery prekrývali s regiónmi vyznačujúcimi sa podrozvinutou dopravnou infraštruktúrou, fragmentovanou a oslabenou verejnou regionálnou dopravou, ktorá nerešpektuje dokonale prirodzenú spádovosť regiónov. Navyše ide o regióny s podrozvinutými pracovnými trhmi, a tak nižšie segmenty pracovných trhov pre obyvateľov s nižšou mierou vzdelania je vyžadujú dochádzku do práce z väčšej vzdialenosti, na čo však sektor verejnej dopravy riadený kraji nedokáže dlhodobo reagovať. Detailná analýza navyše ukázala, že segregované rómske osídlenia vykazujú v priemere najnepriaznivejšiu dostupnosť autobusových zastávok regionálnej dopravy. Z tohto vyššie uvedeného vyplýva kľúčový poznatok, že bez spolupráce aktérov (zamestnávateľia, samosprávne kraje, poskytovatelia verejnej autobusovej dopravy, vláda, atď.) nebude možné vytvoriť efektívnu verejnú dopravu, ktorá by zabezpečila spoľahlivú dostupnosť pracovných pozícií pre obyvateľov z marginalizovaných rómskych komunít.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku (max. 20 riadkov)

The topic of the interdisciplinary project was the analysis of barriers in access to the labor market for marginalized Roma population groups, considering selected regions of Slovakia. One of the key identified barriers was the poor living conditions of the Roma in the so-called Roma settlements, on the outskirts of towns and villages, where there is no water supply, sewage system and municipal waste collection is not standardly ensured. Such an environment does not create a sufficient background from a health, social and psychological point of view for individuals who work or want to work. At the same time, improperly managed processes of municipal waste management led to a situation where indebtedness for waste removal of Roma households became a common phenomenon. Household indebtedness, which turns into foreclosures, is also a barrier to the employment of Roma in the official labor market, because the income of an indebted worker is subject to foreclosures. The historically determined type of job opportunities in the studied regions is also a barrier. Work in the mining industry, which was maintained even at the cost of loss production, arose during the period of socialist industrialization and did not require the need to increase qualifications. At the same time, these types of worker positions were very

vulnerable in the context of post-communist economic restructuring and therefore contributed fundamentally to the dismissal of Roma en bloc from employment and to the growth of unemployment in Roma communities. It has been confirmed that the social networks of the Roma population or their absence are an important factor in social mobility and employment in the labor market for Roma in disadvantaged regions. The social networks of the Roma population are based on mutual trust and reciprocity, and those who are part of a high-trust community or network benefit from the information that flows from them. According to the research results, Roma men and women most often looked for work through their closest relatives and acquaintances. The research results also confirmed the key importance of the transport location and quality transport infrastructure for the development of the regional economy and for the distribution of available job opportunities. Regions with a significant concentration of Roma settlements largely overlapped with regions characterized by underdeveloped transport infrastructure, fragmented and weakened public regional transport, which does not respect the perfectly natural slope of the regions. In addition, these are regions with underdeveloped labor markets, so the lower segments of the labor markets for residents with a lower level of education require them to commute to work from a greater distance, which, however, the public transport sector managed by the regions cannot respond to in the long term. In addition, detailed analysis showed that segregated Roma settlements indicated, on average, the most unfavourable availability of regional transport bus stops. From the above mentioned, a key insight emerges that without the cooperation of actors (employers, self-governing regions, public bus transport providers, the central government, etc.) it will not be possible to create effective public transport that would ensure the reliable availability of jobs for residents from marginalized Roma communities.